

MVDr. Lucie Veselá

(VETCENTRUM Duchek s.r.o. - VETERINÁRNÍ NEMOCNICE STODŮLKY)

Proč je důležité domácí mazlíčky kastrovat?

Kastrace je samozřejmě 100% prevencí vzniku nechtěných štěňat a koťat. Ale je také prevencí závažných zdravotních komplikací, které mohou nekastrované zvíře během života potkat. Sníží se také riziko útěků psů za fenami a u venkovních kocourů zmenšuje radius, ve kterém se pohybují (tzn. nižší riziko srážky s autem nebo odstřelu myslivcem). U samců po kastraci se omezuje teritoriální chování a agresivita vycházející z boje o samice.

Jaké zdravotní přínosy kastrace přináší?

U fen a koček jde zejména o zábranu vzniku pyometry (zánětu dělohy), cyst a nádorů v pochvě, děloze nebo na vaječnicích a také odstranění problémů s falešnou březostí. Dále je včasná kastrace prevencí vzniku rakoviny mléčné žlázy (ale musí být provedena max. po první říji, kastrace v pozdějším věku ztrácí u nádorů mléčné žlázy preventivní charakter). Zejména u nekastrovaných fen se ve vyšším věku setkáváme s cukrovkou, která je důsledkem cyklických hormonálních změn při opakovaných říjích. U psů a kocourů je kastrace prevencí vzniku rakoviny nebo torze varlete, zánětů a nádorů prostaty, úrazů při útěcích a (hlavně u kocourů) také bolestivých abscesů a ran z bitek s ostatními.

NENÍ pravda, že když bude mít fena či kočka alespoň jednou za život mláďata, tak pak nebude nikdy nemocná. Toto je velmi nebezpečná FÁMA, kvůli které se ročně narodí tisíce štěňat a koťat, která jsou pak často utopena, týrána nebo skončí v útulku. Stačí se podívat na feny a kočky z množíren, které měly za život 5 i více vrhů, a přesto měly zánět dělohy nebo nádory mléčné žlázy.

Má kastrace nějaká zdravotní rizika, se kterými musíme počítat?

Kastrace je zákrok, který se provádí v celkové anestezii, takže určité riziko hrozí, tak jako v kterékoli jiné narkóze. U některých fen se po kastraci setkáváme s postkastrační inkontinencí, zejména u velkých plemen nad 30 kg. Tento problém se může objevit za různě dlouhou dobu (měsíce až roky) po kastraci a projevuje se únikem moči v době odpočinku nebo spánku. U dlouhosrstých plemen s podsadou může dojít ke změně struktury a hustoty srsti, srst vypadá jako štěněčí. U koček tyto problémy pozorovány nebyly. U kocourů se dříve uvádělo, že časná kastrace může způsobit problémy s močením ve vyšším věku v důsledku nedovyvinutí močové trubice. Novější výzkumy toto tvrzení popírají - problémy s močením jsou kombinací genetických dispozic, nesprávného krmení, nedostatečného pohybu, obezity a stresových vlivů. U kastrovaných zvířat dochází k mírnému zpomalení metabolismu, kterému musíme přizpůsobit krmný a pohybový režim, aby zvíře nepřibíralo na váze. NENÍ pravda, že zvíře po kastraci zblbne - jak s oblibou říkám: "Při kastraci odebíráme varlata/vaječníky, ne mozek!" NENÍ pravda, že feny a kočky po kastraci budou trpět osteoporózou. Hormonální stimulace je ve srovnání se ženami úplně jiná a také životní cyklus zvířat je mnohem kratší, takže se tento problém u fen a koček jako důsledek kastrace opravdu nikdy nerozvine !

Co samotný zákrok obnáší?

Zákrok se provádí v celkové anestezii, proto by zvíře mělo zákrok podstoupit v době, kdy je klinicky zcela zdravé. Mladší zvířata snáší anestezii lépe než zvířata stará, navíc starší zvíře už může mít nějaký jiný zdravotní problém, který může anestezii komplikovat (onemocnění srdce,

epilepsie). Proto není dobré odkládat tento preventivní zákrok do vysokého věku zvířete. Nezbytné je předoperační klinické vyšetření a v případě pochybností o zdravotním stavu i důkladnější testy (vyšetření srdce, krve atd.), dále vhodný typ anestezie dle stavu zvířete a doporučení veterináře. U fen a koček existují dva způsoby provedení kastrace. Prvním je ovariektomie, kdy jsou odebrány pouze vaječníky. U ovariohysterektomie je odebrána děloha i vaječníky. Klasickou metodou operace je otevření dutiny břišní, ale některá pracoviště dnes již nabízejí i zákrok metodou laparoskopie (je zde omezení velikostí pacientky - příliš malá zvířata takto operovat nelze). Každá metoda má svá pro a proti, o kterých by Vás měl informovat veterinární lékař při plánování operace. U kocourů a psů jde o zákrok jednodušší, kdy jsou ze šourku odstraněna obě varlata. U kocourů je řez veden přímo šourkem a rány se nešíjí - hojí se velmi dobře samy. U psů se většinou dělá jeden malý řez před šourkem, kterým se postupně vyndají obě varlata a rána je pak uzavřena několika stehy. Šourek zůstane prázdný a po nějaké době se zmenší a přestane být zřetelný. Velkou částí úspěchu při jakékoli operaci je dodržení všech instrukcí veterinárního lékaře, ať již jde o hladovku před zákrokem nebo klidový režim a zabránění olizování ran po operaci.

Kdy je vhodný věk na kastraci?

Kočky a kocouři mohou být pohlavně aktivní již od půl roku věku, proto se u venkovních koček doporučuje kastrace již v tomto věku. U indoor zvířat, která žijí odděleně, lze s kastrací počkat - u koček obvykle do první říje, u kocourů do prvního značkování. V USA se kočky i kocouři kastrují již ve věku 2-3 měsíců, ale tyto praktiky u nás zatím nejsou obvyklé (výjimkou jsou někteří chovatelé čistokrevných zvířat, kteří se tak brání množení na svých odchovech, které byly prodány pouze na mazlíčka - kastrace je jistější než čestné slovo nebo zákaz uvedený v kupní smlouvě). U fen se doporučuje kastrace před nebo po první říji. Kastrace feny, která dosud nehárala, přináší 100% prevenci vzniku tumorů mléčné žlázy. Nevýhodou je vyšší riziko vzniku postkastrační inkontinence a také nedokončený psychický vývoj fen - fena zůstane stále štěněcí. Kastrace po prvním hárání stále představuje cca 90% prevenci vzniku tumorů na mléčné žláze a fena je po hárání již psychicky dospělá. Kastrace psů se doporučuje ve věku 1-3 let dle psychické a fyzické vyspělosti daného jedince.

Jsou nějaké alternativy ke kastraci – mám na mysli antikoncepci pro zvířata?

Jedinou registrovanou nechirurgickou metodou kastrace je hormonální čip, který je určen pro psy - samce. U tohoto čipu dochází k dočasné neplodnosti, kterou výrobce garantuje v délce 6 měsíců, ale může být i delší (až rok). Po odeznění účinku nebo vyjmutí čipu se pohlavní aktivita znovu obnoví. Čip není registrován pro feny ani pro kočky a kocoury, výzkumy v této oblasti teprve probíhají. U kocourů dle prvních poznatků může způsobit i trvalou neplodnost, a to i přes to, že je později z těla vyjmut. U fen jej někteří veterináři používají, pokud fena nemůže podstoupit klasickou kastraci (těžké onemocnění, které vylučuje narkózu), ale toto použití je tzv. off label a výrobce nenes zodpovědnost za případné nežádoucí účinky. Stejně tak se fenám a kočkám dlouhé roky aplikovaly hormonální injekce, které oddalovaly říji. Efekt byl asi tak na půl roku, ale ani tyto preparáty nejsou primárně k tomuto účelu určené a mají velmi vysoké riziko vzniku nežádoucích účinků, zejména rozvoj zánětu dělohy nebo nádorů na vaječnicích. Celkově je aplikace hormonálních preparátů pro tělo velkou zátěží a nese riziko vedlejších účinků, které jsou ve většině případů mnohem horší než provedení chirurgie. Proto by mělo být jejich použití přísně omezeno.